

مقدمه:

سابقه بررسی در مورد قیمت‌ها و محاسبه شاخص‌های ذیربیط در نقاط شهری و روستایی کشور که در حال حاضر توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و مرکز آمار ایران انجام می‌گیرد، به شرح زیر است:

الف) شاخص بهای عمدہ فروشی کالاها و شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی در نقاط شهری

برای اولین بار، بانک ملی ایران در سال ۱۳۱۵، محاسبه شاخص هزینه زندگی و شاخص بهای عمدہ فروشی کالاها را در نقاط شهری آغاز کرد. در سال ۱۳۳۸، با تغییر سال پایه، محاسبه شاخص هزینه زندگی و شاخص بهای عمدہ فروشی کالاها مورد تجدید نظر قرار گرفت و با تأسیس بانک مرکزی ایران در سال ۱۳۳۹، مسئولیت تهییه شاخص‌های مزبور، به این بانک محول شد. بانک مرکزی ایران در سال ۱۳۴۸، با پایه قراردادن سال مزبور، تجدید نظر دوم را در محاسبه شاخص هزینه زندگی و شاخص بهای عمدہ فروشی کالاها به عمل آورد. بالفایش قیمت نفت در سال ۱۳۵۳ که تحولاتی را در اوضاع اقتصادی کشور پدید آورد، سال مزبور به عنوان سال پایه در نظر گرفته شد و بر همین اساس، محاسبه شاخص‌های مذکور، برای سومین بار مورد تجدید نظر قرار گرفت.

در سال ۱۳۶۱، با توجه به تغییرات ایجاد شده در الگوی مصرف خانوارها که ناشی از تحولات اقتصادی و اجتماعی بعد از انقلاب اسلامی بود، این سال به عنوان سال پایه انتخاب شد و تجدیدنظر در زمینه محاسبه شاخص‌های مذکور به عمل آمد.

در سال ۱۳۶۹، با پایان یافتن جنگ تحمیلی و تغییر شرایط اقتصادی، ضرورت تجدیدنظر در سال پایه احساس شد و این سال را بانک مرکزی به عنوان سال پایه انتخاب کرد.

بانک مرکزی در سال ۱۳۷۸، سال پایه را برای "شاخص قیمت کالاها و خدمات مصرفی در مناطق شهری ایران" از سال ۱۳۶۹ به سال ۱۳۷۶ تغییر داد. همچنین این شاخص از سال ۱۳۸۵ براساس سال پایه ۱۳۸۳ محاسبه و ارائه شده است. لازم به ذکر است از سال ۱۳۸۱ محاسبه این شاخص در دفتر "شاخص قیمت‌ها"ی مرکز آمار ایران آغاز شد و از سال ۱۳۹۰ مقرر شد اطلاعات این شاخص در سالنامه آماری کشور براساس سال پایه ۱۳۸۱ ارائه شود. شایان ذکر است در سال ۱۳۹۱ اطلاعات این شاخص براساس سال پایه ۱۳۹۰ و در سال ۱۳۹۶ این شاخص براساس سال پایه ۱۳۹۵ توسط دفتر شاخص قیمت مرکز آمار ایران محاسبه و در سالنامه آماری کشور قرار گرفت.

ب) شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی خانوارها در نقاط روستایی

در سال ۱۳۵۳، مرکز آمار ایران برای اولین بار، طرح آمارگیری از قیمت خرده فروشی تعدادی از کالاها و خدمات مصرفی در نقاط روستایی را به مرحله اجرا در آورد و از آن زمان تا مهرماه ۱۳۵۷، نتایج حاصل از آمارگیری‌های مذکور را همه ساله به صورت متوسط قیمت کالاها و خدمات مصرفی در نقاط روستایی، در قالب نشریات فصلی و سالانه، منتشر می‌کرد.

پس از آن، نتایج نیمه دوم سال ۱۳۵۸ و نیمه اول سال ۱۳۵۹ طرح آمارگیری فوق، به صورت متوسط قیمت و شاخص قیمت کالاها و خدمات مصرفی روستایی در اختیار علاقمندان قرار گرفت.

از سال ۱۳۶۱ لغاًیت سال ۱۳۷۵، شاخص قیمت خرده فروشی کالاها و خدمات مصرفی خانوارها در نقاط روستایی، براساس سال پایه ۱۳۶۱ تهییه و منتشر می‌شد. همچنین در سال ۱۳۷۶، سال ۱۳۷۴ به عنوان سال پایه انتخاب و آمارهای مورد نظر برای سال‌های ۱۳۷۵ لغاًیت ۱۳۸۳، به تفکیک استان‌ها و کل کشور تهییه و منتشر شده است. از سال ۱۳۸۳ تا

سال ۱۳۹۱، سال ۱۳۸۱ به عنوان سال پایه مبنای محاسبه بوده است. در حال حاضر براساس آخرین تجدیدنظر سال ۱۳۹۵ به عنوان سال پایه مبنای محاسبه قرار گرفته است.

تعاریف و مفاهیم به کار رفته در این فصل به شرح زیر است :

شاخص قیمت کالاها و خدمات مصرفی: معیار سنجش تغییرات قیمت تعداد معین و ثابتی از کالاها و خدمات مورد مصرف خانوار نسبت به سال پایه، شاخص قیمت کالاها و خدمات مصرفی نامیده می‌شود.

طبقه‌بندی در گروه‌های کالاها و خدمات: طبقه‌بندی کالاها و خدمات در شاخص‌های قیمت، براساس ماهیت آن‌ها و طبقه‌بندی‌های بین‌المللی و نیازهای ملی انجام گرفته است، ولی مبنای کلی، طبقه‌بندی پیشنهادی سازمان ملل (COICOP)^۱ برای کالاها و خدمات مصرفی، S I T C^۲ برای عمده‌فروشی) می‌باشد که بنابر ملاحظات اقتصاد ایران، تغییراتی در آن داده شده است.

در این طبقه‌بندی‌ها، کالاها و خدمات به چند گروه بزرگ تقسیم می‌شود که هر یک از آن‌ها چندین زیرگروه دارد. گروه‌های بزرگ را گروه‌های اصلی و زیر گروه‌های آن‌ها را گروه‌های فرعی کالاها و خدمات می‌نامند.

در ضمن، گروه‌های کالاها و خدمات بر حسب نیاز براساس گروه‌های اختصاصی نیز طبقه‌بندی می‌شوند.

سال پایه: سال معین و ثابتی است که درصد تغییرات شاخص، نسبت به آن سنجیده می‌شود و عدد شاخص در آن سال برابر ۱۰۰ است.

ضریب اهمیت: سهم هر کالا یا خدمت را در مجموعه کالاها و خدمات مشمول شاخص، ضریب اهمیت می‌گویند. در شاخص قیمت کالاها و خدمات مصرفی، سهم هر کالا یا خدمت، نسبت هزینه پرداختی خانوار، برای آن کالا یا خدمت به کل هزینه خانوار می‌باشد. در شاخص قیمت عمده‌فروشی، سهم هر کالا، ارزش فروش عمده‌فروشی کالا به کل ارزش عمده‌فروشی کالاها می‌باشد.

نقاط شهری: رجوع کنید به تعاریف و مفاهیم "فصل ۲- جمعیت".

نقاط روسنایی: رجوع کنید به تعاریف و مفاهیم "فصل ۲- جمعیت".

^۱ طبقه‌بندی مصرف فردی بر حسب هدف .Purpose:COICOP

^۲ طبقه‌بندی استاندارد بین‌المللی تجارت (Standard International Trade Classification: SITC)

گزیده اطلاعات:

شاخص بهای کالاهای خانوارهای شهری در سال ۱۳۹۷ ، با افزایشی به میزان ۸/۳ درصد نسبت به سال قبل به عدد ۱۳۲/۱ (بر مبنای سال پایه ۱۳۹۵) رسید. شاخص بهای کالاهای خانوارهای شهری در دو گروه اختصاصی "کالاهای" و "خدمات" نسبت به سال گذشته به ترتیب ۲۹/۶ و ۱۲/۲ درصد افزایش یافته است. در این سال بیشترین درصد افزایش مربوط به گروه ماهی ها و صدف داران" با ۴۴/۵ درصد افزایش و کمترین درصد تغییر مربوط به گروه "آب، برق و سوت" با ۰-۰/۹ درصد بوده است.

شاخص بهای کالاهای خانوارهای روستایی در سال ۱۳۹۷ ، نسبت به سال گذشته، ۲۰/۹ درصد افزایش یافته و به عدد ۱۳۱/۶ (بر مبنای سال پایه ۱۳۹۵) رسیده است. شاخص بهای کالاهای خانوارهای روستایی در دو گروه اختصاصی "کالاهای" و "خدمات" نسبت به سال گذشته به ترتیب ۲۴/۲ و ۱۲/۵ درصد افزایش یافته است. در این سال بیشترین درصد افزایش مربوط به گروه "میوه و خشکبار" با ۴۴/۳ درصد افزایش و کمترین درصد تغییر مربوط به گروه "آب، برق و سوت" با ۱۸/۸ درصد بوده است. در گروه "کالاهای خوراکی" کمترین درصد افزایش مربوط به گروه "نان و غلات" با ۲۱/۸ درصد بوده است.

۲۲-۱- شاخص سالانه بهای کالاهای خدمات مصرفی در نقاط شهری بر حسب گروه های اختصاصی،
 اصلی و برخی از گروه های فرعی
 (۱۳۹۵ = ۱۰۰)

درصد تغییر سال نسبت به سال	۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۲	گروه های کالاهای خدمات
۲۲/۰	۱۳۲/۱	۱۰۸/۳	۱۰۰	۹۵/۴	۸۸/۲	۷۶/۹	شاخص کل.....
۳۵/۳	۱۵۰/۹	۱۱۱/۵	۱۰۰	۹۶/۲	۹۰/۳	۸۳/۲	خوراکیها، آشامیدنیها و دخانیات.....
۳۴/۳	۱۴۹/۸	۱۱۱/۶	۱۰۰	۹۶/۳	۹۰/۳	۸۳/۱	خوراکی ها و آشامیدنی ها.....
۳۳/۸	۱۴۹/۵	۱۱۱/۷	۱۰۰	۹۶/۴	۹۰/۳	۸۳/۳	خوراکی ها.....
۲۱/۸	۱۳۰/۹	۱۰۷/۵	۱۰۰	۹۵/۸	۸۸/۰	۸۰/۹	غلات و نان.....
۴۵/۰	۱۶۵/۸	۱۱۴/۳		۹۲/۳	۸۹/۴	۸۲/۹	گوشت قرمز و سفید و فرآورده های آنها
۴۵/۱	۱۶۶/۵	۱۱۴/۸	۱۰۰	۹۱/۶	۹۰/۵	۸۵/۳	گوشت قرمز و ماکیان.....
۴۴/۵	۱۵۲/۰	۱۰۵/۲	۱۰۰	۹۵/۴	۸۴/۳	۷۱/۶	ماهیها و صدف داران.....
۳۵/۲	۱۵۰/۱	۱۱۱/۱	۱۰۰	۹۵/۶	۸۸/۸	۸۰/۰	شیر، پنیر و تخم مرغ.....
۲۶/۵	۱۳۵/۲	۱۰۶/۹	۱۰۰	۹۵/۰	۹۱/۶	۸۲/۸	روغنها و پر بیها.....
۴۲/۶	۱۶۳/۴	۱۱۴/۶	۱۰۰	۱۰۰	۸۶/۴	۸۰/۸	میوه و خشکبار.....
۲۲/۴	۱۴۶/۶	۱۱۹/۸	۱۰۰	۱۰۴/۹	۱۰۵/۰	۱۰۱/۴	سبزیجات(سبزی ها و جبوهات).....
۲۶/۷	۱۳۶/۹	۱۰۸/۱	۱۰۰	۹۵/۸	۸۸/۸	۷۶/۲	قندو شکر و شیرینی
۷۷/۱	۱۸۷/۸	۱۰۶/۰	۱۰۰	۹۶/۴	۹۱/۳	۷۸/۶	ها(شکر، مریا، عسل، شکلات و شیرینی).....
۴۵/۱	۱۵۸/۰	۱۰۸/۹	۱۰۰	۹۴/۵	۸۸/۹	۷۸/۶	محصولات خوراکی طبقه بندی نشده در جای دیگر.....
۹۴/۳	۲۰۹/۸	۱۰۸/۰	۱۰۰	۹۴/۹	۹۲/۱	۸۷/۱	دخانیات.....
۱۵/۸	۱۲۳/۸	۱۰۶/۹	۱۰۰	۹۵/۰	۸۷/۴	۷۴/۵	کالاهای غیر خوراکی و خدمات.....
۲۴/۱	۱۳۰/۳	۱۰۵/۰	۱۰۰	۹۶/۹	۹۱/۳	۸۰/۹	پوشاش و کفشه.....

۱- ۲۲- شاخص سالانه بهای کالاهای و خدمات مصرفی در نقاط شهری بر حسب گروه های اختصاصی،
 اصلی و برخی از گروه های فرعی (دبالة) $(1395 = 100)$

درصد تغییر سال نسبت به سال	۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۲	گروه های کالاهای و خدمات
۷/۰	۱۱۵/۱	۱۰۷/۶	۱۰۰	۹۴/۳	۸۵/۶	۷۳/۷	مسکن, آب, برق, گاز و سایر سوختها.....
۸/۸	۱۱۵/۶	۱۰۶/۳	۱۰۰	۹۵/۵	۸۷/۳	۷۶/۰	مسکن.....
۸/۴	۱۱۵/۲	۱۰۶/۳	۱۰۰	۹۵/۵	۸۷/۵	۷۶/۳	اجاره.....
۲۵/۲	۱۳۶/۶	۱۰۹/۰	۱۰۰	۹۳/۶	۸۳/۰	۶۹/۱	خدمات نگهداری و تعمیر واحد مسکونی (خدمت)
-۰/۹	۱۱۲/۶	۱۱۳/۵	۱۰۰	۸۸/۵	۷۷/۲	۶۱/۹	آب, برق و سوخت.....
۴۰/۸	۱۴۸/۸	۱۰۵/۷	۱۰۰	۹۷/۱	۹۲/۸	۸۴/۴	مبلمان و لوازم خانگی و نگهداری معمول آنها
۲۲/۸	۱۳۲/۹	۱۰۸/۲	۱۰۰	۹۵/۶	۸۴/۹	۶۳/۳	بهداشت و درمان.....
۱۷/۳	۱۲۲/۸	۱۰۴/۷	۱۰۰	۹۵/۳	۸۹/۲	۷۲/۵	حمل و نقل.....
۲۲/۹	۱۲۵/۳	۱۰۲/۰	۱۰۰	۹۹/۷	۹۶/۵	۹۰/۵	ارتباطات.....
۳۱/۶	۱۴۱/۲	۱۰۷/۳	۱۰۰	۹۷/۶	۹۱/۹	۷۸/۸	تفريح و فرهنگ.....
۱۵/۴	۱۲۹/۴	۱۱۲/۲	۱۰۰	۹۱/۴	۸۰/۰	۶۹/۱	آموزش.....
۲۶/۳	۱۳۶/۶	۱۰۸/۱	۱۰۰	۹۳/۷	۸۴/۵	۷۱/۸	هتل و رستوران.....
۳۲/۹	۱۴۴/۴	۱۰۸/۶	۱۰۰	۹۲/۱	۸۸/۰	۸۱/۱	کالا و خدمات متفرقه.....
۲۷/۲	۱۳۸/۸	۱۰۹/۱	۱۰۰	۹۵/۳	۸۸/۳	۷۷/۰	شاخص کل * (بدون اجاره)
۲۹/۶	۱۴۱/۸	۱۰۹/۴	۱۰۰	۹۵/۷	۸۹/۸	۷۹/۸	کالاهای.....
۱۲/۲	۱۲۰/۰	۱۰۶/۹	۱۰۰	۹۴/۹	۸۶/۱	۷۳/۱	خدمات.....

مأخذ_ مرکز آمار ایران، دفتر شاخص قیمت

۲۲-۲- شاخص سالانه بهای کالاهای خدمات مصرفی در نقاط روستایی بر حسب گروه های اختصاصی، اصلی و برخی از گروه های فرعی
(۱۳۹۵=۱۰۰)

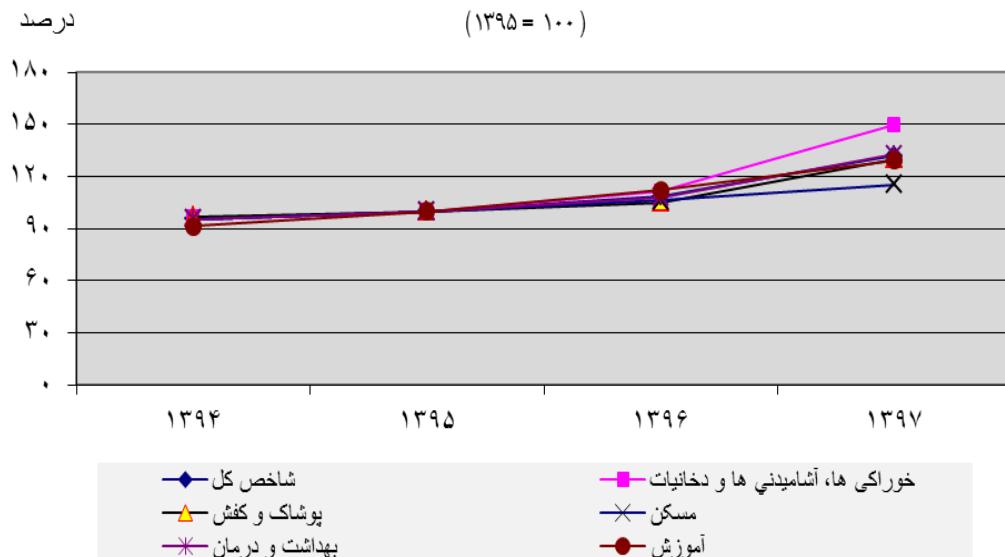
درصد تغییر سال نسبت به سال ۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۲	گروه های کالاهای خدمات
۲۰/۹	۱۳۱/۶	۱۰۸/۸	۱۰۰	۹۳/۶	۸۸/۰	۷۷/۴	شاخص کل.....
۳۲/۲	۱۴۴/۲	۱۰۹/۱	۱۰۰	۹۱/۶	۸۹/۰	۸۳/۵	خوراکی ها، آشامیدنی ها و دخانیات
۳۱/۶	۱۴۳/۵	۱۰۹/۱	۱۰۰	۹۱/۵	۸۸/۹	۸۳/۶	خوراکی ها و آشامیدنیها
۳۱/۸	۱۴۳/۸	۱۰۹/۱	۱۰۰	۹۱/۳	۸۸/۷	۸۳/۷	خوراکیها.....
۲۲/۶	۱۲۹/۹	۱۰۵/۹	۱۰۰	۹۴/۱	۸۴/۸	۷۸/۶	نان و غلات
۴۰/۲	۱۵۷/۲	۱۱۲/۱	۱۰۰	۸۶/۹	۹۰/۲	۸۵/۷	گوشت قرمز و سفید و فرآورده های آنها
۴۰/۲	۱۵۷/۸	۱۱۲/۵	۱۰۰	۸۶/۳	۹۰/۴	۸۶/۳	گوشت قرمز و ماکیان.....
۴۱/۲	۱۴۷/۶	۱۰۴/۵	۱۰۰	۹۵/۵	۸۶/۴	۷۸/۲	ماهی ها و صدف داران.....
۲۶/۸	۱۳۸/۱	۱۰۸/۹	۱۰۰	۹۶/۴	۹۳/۰	۸۲/۱	شیر، پنیر و تخم مرغ
۱۹/۶	۱۲۵/۸	۱۰۵/۱	۱۰۰	۹۴/۰	۸۸/۹	۸۵/۳	روغن ها و چربی ها.....
۴۴/۳	۱۵۵/۷	۱۰۷/۹	۱۰۰	۸۲/۶	۸۶/۰	۸۲/۰	میوه ها و خشکبار.....
۴۰/۲	۱۶۸/۳	۱۲۰/۱	۱۰۰	۹۶/۷	۹۷/۸	۹۷/۶	سبزی ها و جیوبات
۱۶/۳	۱۱۹/۰	۱۰۲/۳	۱۰۰	۹۲/۶	۸۵/۰	۷۸/۶	شکر، مریا، عسل، شکلات و شیرینی(قندوشکروشیرینیها).....
۵۷/۲	۱۶۲/۰	۱۰۳/۰	۱۰۰	۹۷/۰	۹۵/۰	۹۳/۲	محصولات خوراکی طبقه بندی نشده در جای دیگر.....
۲۶/۱	۱۳۶/۷	۱۰۸/۵	۱۰۰	۹۴/۳	۹۲/۰	۸۱/۵	چای، قهوه، کاکائو، نوشابه و آب میوه (نوشابه های غیرالکلی).....
۸۳/۳	۲۰۲/۸	۱۱۰/۶	۱۰۰	۹۴/۳	۹۱/۸	۸۱/۹	دخانیات
۱۲/۸	۱۲۲/۵	۱۰۸/۷	۱۰۰	۹۵/۰	۸۷/۳	۷۳/۰	کالاهای غیرخوراکی ها و خدمات
۲۴/۲	۱۳۰/۵	۱۰۵/۱	۱۰۰	۹۷/۲	۹۱/۵	۷۹/۶	پوشک و کفش.....

۲۲-۲- شاخص سالانه بهای کالاهای خدمات مصرفی در نقاط روزتایی بر حسب گروه های اختصاصی، اصلی و برخی از گروه های فرعی (دنباله)
 $(1395=100)$

درصد تغییر سال نسبت به سال ۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۲	گروه های کالاهای خدمات
-۳/۱	۱۰۹/۴	۱۱۲/۹	۱۰۰	۹۲/۸	۸۵/۶	۷۱/۴	مسکن، آب، برق و گاز و سایر سوخت ها
۸/۲	۱۱۴/۸	۱۰۶/۱	۱۰۰	۹۵/۷	۸۸/۰	۷۶/۸	مسکن
۸/۴	۱۱۵/۲	۱۰۶/۳	۱۰۰	۹۵/۵	۸۷/۵	۷۶/۳	اجاره.....
۱/۸	۱۰۲/۱	۱۰۰/۳	۱۰۰	۹۹/۲	۹۸/۴	۸۷/۷	نگهداری و تعمیر واحد مسکونی
-۱۸/۸	۱۰۰/۷	۱۲۴/۰	۱۰۰	۸۸/۴	۸۲/۱	۶۳/۵	آب، برق و سوخت
۳۷/۰	۱۴۷/۱	۱۰۷/۳	۱۰۰	۹۶/۵	۸۹/۸	۸۰/۰	مبلمان و لوازم خانگی و نگهداری معمول آنها
۲۱/۳	۱۳۰/۰	۱۰۷/۱	۱۰۰	۹۴/۸	۸۲/۹	۶۶/۱	بهداشت و درمان.....
۱۸/۳	۱۲۳/۷	۱۰۴/۵	۱۰۰	۹۵/۰	۸۸/۱	۷۰/۴	حمل و نقل.....
۱۹/۷	۱۲۰/۹	۱۰۱/۰	۱۰۰	۹۹/۹	۹۷/۴	۸۱/۰	ارتباطات.....
۲۲/۰	۱۲۹/۹	۱۰۶/۴	۱۰۰	۹۵/۶	۸۶/۷	۷۳/۲	تفریح و فرهنگ
۱۴/۷	۱۲۹/۱	۱۱۲/۵	۱۰۰	۹۱/۶	۸۱/۴	۶۹/۹	آموزش.....
۲۴/۶	۱۳۴/۱	۱۰۷/۷	۱۰۰	۹۳/۱	۸۴/۶	۷۳/۵	هتل و رستوران
۲۶/۴	۱۳۸/۰	۱۰۹/۱	۱۰۰	۹۲/۹	۸۱/۰	۷۳/۱	کالاهای خدمات متفرقه
۲۲/۸	۱۳۴/۱	۱۰۹/۲	۱۰۰	۹۳/۴	۸۸/۰	۷۷/۵	شاخص کل * (بدون اجاره)
۲۴/۲	۱۳۶/۰	۱۰۹/۶	۱۰۰	۹۳/۴	۸۹/۵	۸۰/۰	کالاهای
۱۲/۵	۱۲۰/۴	۱۰۷/۰	۱۰۰	۹۴/۱	۸۳/۵	۷۰/۰	خدمات.....

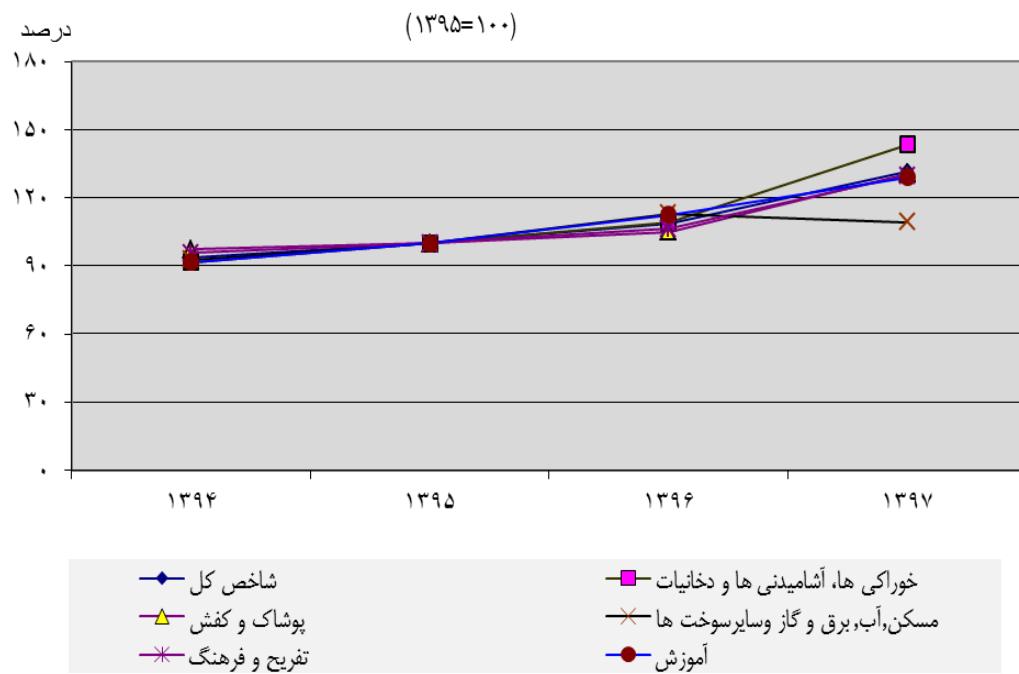
مأخذ_ مرکز آمار ایران، دفتر شاخص قیمت

۲۲_۱ شاخص بهای برخی از کالاهای خدمات مصرفی در نقاط شهری

مبنای جدول ۱

۲۲_۲ شاخص بهای برخی از کالاهای خدمات مصرفی در نقاط روستایی

مبنای جدول ۲